

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. Vtrùm per potentiam obedientialem poßit quælibet creatura
assumi ad producendum quemlibet effectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

45 attingere effectum, nisi in illo detur aliqua formalitas exigens eam causam; in supernaturalibus autem, quia potest eleuari aliqua res ad producendam immediatè aliam, in qua nulla datur formalitas exigens eam causam, idè potest esse instrumentum supernaturale immediatè attingens effectum, ut aqua respectu gratiæ. Quoad hoc ultimum de instrumentis supernaturalibus acquiesco his Auctoribus, quoad primum verò de naturalibus displicent, quia causa instrumentalis verè & propriè est causa iuxta acceptiorem communem; causa autem remota, ut talis, non est propriè causa, in sententiâ præsertim ipsorum; ergo ut talis non conuertitur cum causâ instrumentali. Et suprâ dixi, etiam in causis naturalibus non requiri eam formalitatem ex parte obiecti respondentem, de quo fusiùs infra. Præterea, nullus dixit, Angelum eleuaturn supernaturaliter ad productionem alterius Angeli, futurum causam principalem, licet omnes formalitates Angeli producti corresponderent producenti.

46 Hinc Tertiò videtur dicendum, etiam eam causam, quæ perfectior est effectû, si tamen ad illum concurrat ut eleuata, & non virtute naturali, esse causam instrumentalem. Sic ab omnibus humanitas Christi dicitur causa instrumentalis miraculorum, v. g. restitutionis visus, auditus, &c. cum tamen humanitas multò perfectior sit eis effectibus. Omnis ergo causa, quæ concurrat ad effectum aliquem eleuata, dicitur causa instrumentalis illius, præcipuè quando ipse effectus non requirit eam causam ex se: quod noto propter visionem beatam. licet enim intellectus naturaliter loquendo non possit illam producere, quia tamen ipsa visio petit produci ab intellectu, potest intellectus dici causa principalis illius. Ex dictis concludo, non esse de ratione instrumenti, non attingere immediatè effectum. Secundò, nec esse de illius ratione, operari aliquid præuium ad effectum. Tertiò, nec esse de illius essentiâ, accipere aliquem impulsu, vel qualitatem, mediâ quâ operetur: aqua enim eleuata ad producendam gratiam est instrumentum, & tamen nihil præuium ad illam operatur, nullam qualitatem accipit quâ determinetur, sed immediatè se ipsâ attingit gratiam. Idem est de humanitate Christi respectu miraculorum, si ad illa physicè concurrat.

47 Sola ergo hæc restat difficultas, utrùm omnis causa imperfectior suo effectû, etiam si ad illum naturali virtute concurrat, dicenda sit causa instrumentalis. Afirmat P. Suarez Disputatione 7. Metaphysicæ, sect. 2. à num. 16. & Hurtado eam reputat probabiliorē, §. 137. & plures recentiores eam sequuntur, quæ placet, quia communior; & in questione de nomine solum est attendendus communior loquendi modus.

48 Aduerte, instrumentum artis à nonnullis reici à ratione proprii instrumenti physici, quia non attingunt physicè effectum, serra v. g. non diuidit lignum, nisi medio impulsu à mouente illam impresso, qui impulsus recipitur à serrâ, non tamen fit ab illâ, vnde ipsa non efficit physicè diuisionem, non ergo est propriè instrumentum. His acquiesco, quia causa instrumentalis debet esse propriè causa; ergo instrumenta artis, quæ non sunt causa, neque erunt propriè instrumenta Philosophicè loquendo.

Instrumentum diuiditur in *coniunctum* & *separatum*, coniunctum sunt omnia instrumenta artis; quæ non operantur, nisi actu moueantur ab artifice: separatum sunt omnes dispositiones naturales, v. g. calor aut frigus, quæ etiam separata ab igne & aquâ operantur, & disponunt materiam. In nostrâ sententiâ, asserente, non esse instrumentum nisi quod immediatè attingit effectum, nullum poterit esse instrumentum separatum in operando à causâ principali, quia, ut sæpè diximus, nulla causa partialis potest operari sine aliâ.

SECTIO IV.

Utrùm per potentiam obedientialem possit qualibet creatura assumi ad producendum quemlibet effectum.

POTENTIA actiua, est potentia efficiendi; passiva verò, recipiendi. Vtraque potest esse naturalis, quando scilicet est virtus naturalis efficiendi & recipiendi. Potest etiam esse supernaturalis, si non possit efficere vel recipere, nisi eleuata supernaturaliter; qualis est potentia Angeli, in ordine ad actus supernaturales. Hæc potentia supernaturalis dicitur alio nomine *obediensialis*, quia est potentia quâ creatura quasi obedit voluntati Dei, eleuantis illam ad aliquos effectus supra proprias vires producendos: & de hac quærimus in præsentî, utrùm reperiatur in qualibet re, & ad quos effectus. Utrùm aqua v. g. possit à Deo eleuari ad producendam gratiam, visionem beatam, vel quemlibet alium effectum. Videatur hæc de re P. Suarez Tomo 1. in 3. Partem Disputatione 31. & Hurtadus Disputatione 9. sectione 14.

SUBSECTIO PRIMA.

Datur ea potentia in ordine ad aliquos effectus.

EAM potentiam dari in ordine ad recipiendos multos effectus supernaturales, est extra controuersiam, quia anima recipit gratiam, habitus, & actus supernaturales, ut Fides docet. Dices: Hæc dona non recipiuntur in animâ immediatè, sed in alio principio supernaturali. Sed contrâ, quia illud principium recipitur in animâ immediatè, ergo negari nequit, aliquid supernaturale posse diuinitus recipi immediatè in subiecto naturali. Contrâ deinde, quia omnino Chimæricum est tale principium supernaturale receptiuum medium, cui cetera dona supernaturalia inhaereant. Quale enim est, substantiale, an accidentale? si accidentale, ergo debet in animâ recipi, & redit de illo eadem difficultas. Si verò est substantia, rursus, vel completa, & sic non vnietur animæ, neque hæc ratione illius habebit gratiam: si verò incompleta, & vnietur animæ, ergo iam habet anima potentiam obedientialem, ut vnietur cum eâ substantia supernaturalis. Sed quid in hoc haeremus, cum gratia, habitus, &c. in omnium sententiâ immediatè recipiantur in animâ, vel in eius potentia? Datur ergo in animo potentia obedientialis passiva.

Deinde

Deinde etiam videtur certum, inesse animo rationali & Angelis potentiam obedientialem actuum respectu actuum supernaturalium, quia anima per voluntatem & intellectum concurret immediatè actiue ad eos actus: definiuit enim Tridentinum, animam non habere se merè passiuè, & vt inanime instrumentum, respectu illorum actuum. Nec potest dici, eos actus non effici immediatè ab animâ, sed ab habitibus supernaturalibus, qui sint tota ratio agendi; non, inquam, id dici potest, quia hæc solutio tantum probat, animam se habere merè passiuè, sustentando scilicet in se habitus qui operantur, sicut aqua habet se merè passiuè respectu calefactionis ortæ à calore sibi inhaerente. Secundò, quia si voluntas non concurret immediatè cum illis habitibus, non potest operari liberè, quandoquidem nullo modo operatur. Vnde solus habitus poterit esse liber, imò neque hic, quia habitus ille non est potentia libera, potens se prohibito determinare. Confirmatur: ille habitus, per te, se solo producit actum; ergo, si à Deo conseruaretur sine animâ, etiam tunc illum produceret eodem modo; sed tunc voluntas non operaretur liberè per illum habitum, ergo neque modò. Minor est certa: quia si habitus est causa adæquata, non est necessum vt sit in animâ; sicut, quia calor est adæquata causa caloris etiam separatus vt in Eucharistiâ, naturaliter operatur, supposito primo miraculo. Consequentia verò patet: quia modò non concurret magis voluntas, quàm tunc, solumque habet vnionem cum illo habitu; hæc autem vnio non sufficit vt operatio habitus sit formaliter in potestate voluntatis, possitque cum actum impedire, vel efficere, sicut non sufficit vnio animæ cum corpore vt hoc operetur liberè formaliter per operationes animæ liberas. Videatur hæc de re Hurtadus Disputatione 9. Physicorum, à §. 165. Negari ergo nequit potentia obedientialis actiua & passiuâ, saltem in ordine ad aliquos effectus supernaturales, in quo conueniunt omnes nostræ Societatis Auctores cum P. Suarezio supra. Hoc autem idèò hîc fusiùs non probo, quia in libris de Animâ Disputatione III. à num. 6. hunc immediatum influxum animæ in actus liberos etiam supernaturales, ex professo ostensurus sum.

SVBSECTIO SECVNDA.

Argumenta ad negandam eam potentiam obedientialem in aliis rebus, proponuntur & soluuntur.

DIFFICILIS est, vtrum detur in omnibus rebus potentia obedientialis, actiua & passiuâ ad quoscumque effectus. P. Vasquez Tomo 2. in 1. Partem Disputatione 176. cap. 3. & 4. quem alij recentiores sequuntur, acriter negat eiusmodi potentiam obedientialem in omnibus rebus.

Obicit Primò: Quia vel hæc potentia est naturalis vel supernaturalis: sed neutrum potest esse, ergo non datur. Probat Minorem: non enim est naturalis, quia non est ad effectus naturales; nec supernaturalis, quia non distinguitur ab entitate naturali, ergo. Respondeo Primò, hoc argumentum infringi in potentiâ obedientiali animæ ad videndum Deum; dicam enim etiam ego,

Illam non potest esse naturalis, quia est in ordine ad terminum supernaturalem; nec potest esse supernaturalis, quia non distinguitur ab ipsâ substantiâ animæ. vide ergo tuum argumentum, 54 propter quod tamen non puto cogèris negare eam potentiam obedientialem animæ in ordine ad visionem beatam efficiendam, vel saltem recipiendam, siue voces eam potentiam obedientialem, siue alio quocumque nomine. Absolutè respondeo, illam potentiam in recto & intrinsecè esse naturalem, quia identificatur cum entitate naturali; ex parte verò termini esse supernaturalem, quia est ad terminum supernaturalem, à quo absolutè supernaturalis potentia seu obedientialis denominatur.

Secundò obicit: Illa potentia non est proportionata effectui, ergo non potest illum producere. Hoc argumentum etiam patitur instantiam in sententiâ ipsius Vasquez, admittentis, intellectum posse eleuari ad videndum Deum; nam, & ea visio est extra spheram naturalem potentia, & potentia est ad illam improporcionata ante eleuationem, & tamen eleuatione proportionatur. Distinguendum ergo est argumenti Antecedens: Ante eleuationem non est proportionata ea potentia, conceditur Antecedens; post eleuationem, negatur Antecedens, & eadem distinctione distinguitur consequens: ergo non potest ante eleuationem producere, conceditur consequentia; post eleuationem, negatur.

Sed hinc insurgit Tertia obiectio: Ante eleuationem erat improporcionata, ergo & post eleuationem. Patet consequentia, quia eleuatio non immutauit illam potentiam; nihil enim est aliud eleuatio, quàm voluntas extrinseca Dei, quæ non immutat intrinsecè potentiam. Hæc etiam obiectio retorquetur contra ipsum Vasquez, sicut & duæ priores, quia in eius sententiâ potentia passiuâ animæ, respectu gratia & aliorum donorum supernaturalium; item & productiua actuum supernaturalium (quando scilicet per auxilia extrinseca fiunt, prout fieri posse fatetur ipse Vasquez & alij recentiores contra quos agimus) proportionatur per solam extrinsecam Dei eleuantis voluntatem. Sicut ergo ad aliquos effectus potest extrinsecè proportionari, poterit & ad omnes, si aliunde non obstat.

Respondet huic instantiæ Vasquez, intel- 56 lectum ad hos actus concurrere per virtutem innatam. Sed contrà: quia si nomine virtutis innatæ intelligis concursum immediatum intellectus, etiam idem ego dico de aliis entibus eleuantis, quia actio immediatè oritur ab illis: si autem virtutem innatam dicas virtutem naturaliter potentem eum effectum producere, dicis errorem, si non hæserim, quia naturaliter non possumus efficere visionem Dei. Nulla ergo est differentia inter hos & illos effectus quoad punctum præsens. Respondeo ego absolutè, quod ea entitas sit proximè potens, non esse denominationem omnino intrinsecam illi, sed partim intrinsecam, partim extrinsecam: sicut etiam in igne posse proximè calefacere, non est denominatio igni omnino intrinseca, sed partim extrinseca, proueniens ex voluntate Dei concurrendi cum igne, & ab approximatione passi, quæ etiam igni est extrinseca; & partim intrinseca, à propria entitate. Imò quantum ad hoc, eodem pror- 57

ius modo se habet potentia naturalis, ac obedientialis, cum hac solâ differentiâ, quod potentia naturali debetur naturaliter illud complementum extrinsecum, scilicet, voluntas Dei concurrendi cum potentia; obedientiali autem potentia non debetur, imò est supra eius exigentiam, illud complementum, ideoque ante elevationem, quia non exigit ipsam elevationem, non potest dici absolute potentia & virtus, sed solum cum addito *obedientialis*: naturalis verò etiam ante concursum Dei dicitur potentia, quia illud petit.

Quartò obicitur: Nulla causa potest eleuari ad effectus non contentos intra sphaeram suæ actiuitatis, sed gratia v. g. non continetur intra sphaeram aquæ, ergo non potest aqua eleuari ad eam producendam. Confirmatur: intellectus 58 ideo non potest etiam de potentia absolute amare, quia amor non est intra sphaeram eius; similiter voluntas non potest intelligere, nec visus audire, &c. ergo nec gratia poterit ab aquâ produci. Confirmatur Secundò, gratia naturâ suâ non pendet ab aquâ, ergo non potest Deus facere vt ab aquâ dependeat, quia gratiam dependere ab aquâ, est aliquid identificatum cum gratiâ.

Iam Quartò cogor ostendere his argumentis ipsosmet Auctores peti: admittunt enim in lapide v. g. potentiam passiuam ad sustentandam gratiam, cum tamen gratia non sit intra sphaeram lapidis; quomodo ergo Deus facit, vt dependeat tunc gratia à lapide aut à subiecto, cum tamen natura suâ sit ab illo independens? Idem ostendo rursus in potentia obedientiali actiua animæ respectu visionis beatæ, actuum voluntatis, &c. qui actus non includuntur sub sphaerâ naturali animæ. Respondebis, eos actus non contineri sub sphaerâ naturali intellectu, sed sub sphaerâ supernaturali. Sed cur non vides, si eadem dicitur de gratiâ respectu aquæ, scilicet, eam non contineri intra sphaeram naturalem, sic verò intra supernaturalem aquæ? Dices rursus, neque sub sphaerâ supernaturali aquæ contineri gratiam, cum nec supernaturaliter possit ab illâ produci. Benè, de hoc est tota questio: probas tuam conclusionem ipsâ conclusione. Argumento tuo iam respondi, dum illud contra te viti, & tuâ solutione vici illi satisfeci.

Ad confirmationem, desumptam ex intellectu, respondeo, eam posse eleuari ad efficiendum amorem, non verò ad amandum. Discrimen fortè assignabitur à multis, eò quod intelligere est actus vitalis, qui eo ipso debet esse ab intrinseco, id est, debet petere, oriri, & recipi in intellectu: 60 quod quia non habet ille amor, ideo non communicat intellectui effectum formalem amantis, vt autem efficienter quomodocumque producat amorem, nihil horum requiritur. Ita non pauci, imò ferè omnes respondent. Sed ego non vtar hac solutione, Primò, quia (vt dicam Disp. vi. de Animâ, à num. 37.) effectus formalis amantis vt sic non requirit necessariò amorem produci à voluntate, sed potest provenire ab amore per se infuso. Secundò, quia et si requireretur ea vitalitas, sufficienter saluaretur, dummodò actus amoris oriretur & reciperetur de facto in ipso intellectu. Melius ergo respondeo, discrimen manifestum esse inter operari efficienter amorem & inter reddi amantem, quia hic est effectus forma-

lis, seu totum quoddam, quod non potest provenire à quibuscumque partibus: neque enim potest facere Deus, vt sit homo, & sine animâ rationali, aut sine materiâ primâ. Vnde nequit Deus 61 eleuare Angelum, vt cum animâ rationali constituat hominem; poterit tamen illum eleuare vt producat animam; quia hoc solum dicit, Angelum producere diuinitus aliquid à se distinctum, quod naturaliter non poterat, nec propterea mutatur eius intrinseca essentia. At effectus formalis amantis est totum, resultans ex voluntate & amore, sicut album ex albedine & subiecto, & homo ex materiâ & formâ: vnde sicut Deus non potest facere sine albedine album, et si nigredinem loco illius substituat, ita neque amantem sine voluntate, licet loco illius ponat intellectum. Vbi aduerte, male nonnullos putare, effectum formalem esse solam formam: nam (vt sæpe dixi) includit tamquam partem ipsam subiectum tam essentialiter quam formam, vnde eo mutato necessum est vt mutetur effectus formalis. Vnde, si gratia diuinitus poneretur in lapide, 62 non ideo esset gratus: nec si verbum diuinum assumpsisset naturam irrationalem, illa natura esset sancta & amica Deo, etiam in sententiâ Vasquez & aduersariorum. Idem rursus confirmo in ipso Deo, qui potest solus producere calorem, & supplere defectum causæ efficientis, non tamen potest solus sine subiecto facere cum calore album. Quod ergo Deus non potest facere sine omni subiecto, ita non potest facere in ordine ad effectum formalem amantis sine voluntate, etiam si sine illâ, vtendo tamquam instrumento ipso intellectu, possit amorem producere, sicut solus potest cum amore producere. Vel si hoc negaueris, pone exemplum in albedine, vt paulò antè dixi, & hæc est tam clara instantia contra objectionem, vt manifestè constet, malè argui ab effectui formali ad causam efficientem.

Ad secundam confirmationem Primò respondeo, dependentiam effectus à causa non esse propriè exigentiam, iuxta dicta suprà, dum ostendi, eundem effectum posse oriri simul à duplici causâ totali. Est ergo dependentia, *acceptio esse à causâ*. Quare nego, non posse à Deo fieri, vt effectus, qui naturaliter non accipit esse ab aliquâ causâ, illud accipiat de potentia absolute. Adde, etiam si dependentia sit exigentia, rectè posse à Deo fieri, vt effectus ex se non exigens causam aliquam, eò quod ab alterâ producit sufficiens, illam tamen exigat hic & nunc. Si enim Deus auferret causam à quâ antè producebatur, producbat, vt existat, poterit exigere aliam, etiam illam à quâ antè non pendebat, seu quam prius non exigebat. Ad probationem respondeo, actua- 64 lem dependentiam effectus à causâ esse distinctam ab ipso effectui; vnde rectè potest mutari eo inuariato: dependentiam autem radicalem, id est, non-repugnantiam, vt possit actu dependere, non distingui ab ipso effectui, sed tunc nego, gratiam naturâ suâ non habere eiusmodi dependentiam respectu aquæ, & è contrariò; nam gratiâ naturâ suâ possit de potentia absolute produci ab aquâ, & aqua diuinitus possit producere gratiam.

Sed hinc insurgit grauior difficultas, quia si est essentialis aquæ, possit producere saltem de potentia absolute gratiam, & quascumque alias res, ergo

ergo aquæ possibilitas pender à possibilitate omnium rerum in particulari, quod videtur absurdum. Deinde etiam sequitur, Angelum comprehendentem lapidem, vel aquam, debere cognoscere omnes res possibiles in particulari, quod repugnat. Respondeo, concedendo totum intentum, scilicet, possibilitatem lapidis pendere à possibilitate omnium rerum. Vide quæ diximus Disputatione VII. à num. 14. & seq. de causâ in ordine ad suos effectus, & ea omnia in præfenti, mutata materiâ, applica. Nego autem id esse absurdum. Ad secundam illationem, concedo, eo ipso quod perfectissimè lapis cognosceretur, debere in eo cognosci omnes res possibiles; nego tamen, naturaliter loquendo, posse eâ perfectione lapidem ab Angelo comprehendere, sicut licet intellectus habeat per te eiusmodi potentiam obedientialem respectu actuum supernaturalium, & lapis illam habeat saltem passivam respectu gratiæ, non tamen ideo Angelus naturaliter cognoscens intellectum devenit in cognitionem actuum supernaturalium & gratiæ, quia ad hoc non sufficit cognitio naturalis quam habet Angelus de illo obiecto.

66 Sed virget adhuc multi recentiores: Si dicamus, potentiam obedientialem esse identificate cum creaturâ, non est unde eam possimus distinguere à potentia naturali; hoc autem est falsum, ergo. Explico hoc vltius: quandoquidem ea potentia est identificata cum ipsâ animâ, ergo Deus, dum illi dat concursus ad eos actus supernaturales, non facit contra vel supra naturam illius, ergo ille concursus non poterit illi esse supernaturalis, ergo neque effectus, qui ex illo concursu naturaliter sequitur, erit ei supernaturalis. Neque hoc argumentum virget vilo modo, Primò, quia & qui negant respectum essentialem naturalibus terminis, sicut & supernaturalibus, non magis possunt assignare differentiam inter effectus naturales & supernaturales, quam vos, qui utrisque eum respectum concedimus. Vel melius pro me dicam, qui doceat, igni non esse essentialem respectum ad alium ignem, adhuc possunt bene explicare, in quo differat potentia naturalis ignis ad comburendum à potentia obedientiali ad producendam gratiam; ergo ea differentia non pender ex eo, quod potentia naturalis sit essentialis, obedientialis verò non, ut hi supponunt. Pro solutione ergo adverte, etiam si alicui subiecto sit identificatus aliquis ordo, vel respectus ad aliquam formam, posse tamen esse magnum discrimen in modo respiciendi illum terminum. Aquæ essentialis est capacitas passiva recipiendi calorem, sicut est essentialis igni, non tamen propterea aquæ connaturalis est calor, sicut igni. Item lapidi essentialis est capacitas motus ad centrum, & sursum, & per planum; & tamen vnus motus est illi connaturalis, alter violentus, alter medius; ergo licet intellectui sit essentialis capacitas videndi Deum, sicut est eadem essentialis capacitas videndi Deum, non propterea fit, visionem Dei futuram ei connaturalem, sicut est ei connaturalis cognitio de Petro. Dico ergo, etiam si potentia illa remota recipiendi gratiam sit essentialis animæ, sicut est essentialis capacitas recipiendi volitionem naturalem; tamen, quia volitio naturalis est illi proportionata, non solum habet remotam capacitatem,

sed & exigentiam eius volitionis, ita ut non fiat ei extraordinarius fauor, si concedatur. At respectu gratiæ ita habet capacitatem, ut non habeat exigentiam illius, nec naturalem proportionem ad eam recipiendam, sed solum id possit miraculosè. Quod si petas, unde proveniat ea differentia inter gratiam & actus naturales; dico, ex inæquali perfectione, ratione cuius gratia excedit animæ capacitatem: amor autem naturalis, quia non ita perfectus, est proportionatus ipsi animæ. Hinc ad confirmationem respondeo, Deum eleuantem voluntatem, non facere cōtra id ad quod creatura habet potentiam remotam; facere tamen supra id quod exigit, vel debetur, vel supra id quod ei est proportionatum. Et hoc sufficit, ut ea eleuatio sit supernaturalis.

Nec puto, hos Auctores mihi negaturos, quod si esset intellectus aliquis, qui nec diuinitus posset eleuari ad visionem Dei (sive repugnet sive non) illum eo ipso futurum diuersum essentialiter à nostro, etiam si in aliis prædicatis conueniret: ergo capacitas illa obedientialis passiva eis causis essentialis est, aliàs repugnaret in terminis, ut per solam illius ablationem intelligeremus diuersitatem essentialem in ipsis rebus. Vnde D. Augustinus lib. 1. de Prædestinatione Sanctorum, cap. 5. hæc ait: *Possit habere fidem, sicut possit habere charitatem, natura est hominum; habere autem charitatem, gratia est fidelium*, quo clarissimè nostram sententiam expressit. Iam autem in eo casu facio idem argumentum, quod illi contra me in aliis potentiis obedientialibus aqua ad gratiam, &c. & necessariò debebunt recurrere ad meam solutionem de diuerso modo respiciendi illos terminos, etiam si uterque respectus sit essentialis.

Confirmo & explico. Homo differt à lapide in hoc quod est hominem posse eleuari ad videndum Deum, quod non habet lapis; ergo in homine illa eleuabilitas (ut sic loquar) aliquid est essentialis, aliàs non posset per illam differre à lapide, etiam antequam eleuaretur, &c. Hæc autem rursus non maneret in homine, si visio Dei repugnaret, ergo dicit essentialem ordinem ad visionem diuinitus possibilem.

Denique in hoc consequentiis loquimur ad virtutem causarum naturalium, quia si semel dicis, sine vilo respectu essentiali per solam eleuationem possibilem reddi hominem potentem videre Deum, cur etiam non dices, sine vilo respectu essentiali ad intellectionem, etiam naturalem, per solam auxilium naturale possibile, reddi hominem intellectuum, & consequenter etiam si repugnaret omnis intellectus, posse hominem eundem manere? Hæc contra eos, qui licet nobiscum potentiam obedientialem adstruant, negant tamen eam esse essentialem. Redeamus ad negantes eam potentiam.

Qui tandem possunt obicere, se non intelligere, quomodo possit aqua eleuari ad productionem gratiæ. Respondent bene recentiores, hanc esse valde periculofam obiectionem in quæstionibus de potentia Dei absolutâ: vbi si non inuenitur clara repugnantia, oportet captiuare intellectum in obsequium omnipotentia Dei. Ita verum est, sed hi idem recentiores hic ita pro omnipotentia Dei loquentes, alibi negant de potentia absolutâ multa possibilia propter obicuram & solum apparentem difficultatem, quod non

cohæret cum hac eorum propositione, oportet inuenire apertam repugnantiam, siue captinare intellectum, &c.

SUBSECTIO TERTIA.

Datur ea potentia obedientialis, & quid sit.

Igitur dicendum est cum P. Suarez supra, & ferè cum omnibus nostræ Societatis recentioribus, in quacumque entitate creatâ dari eiusmodi potentiam obedientialem actiuam ad quoscumque effectus.

Primo probatur, quia non implicat contradictionem eiusmodi eleuatio, vt ex solutione argumentorum constat, non ergo est neganda diuinæ omnipotentie.

Sed oportet tantillum in bonitate consequentiæ hære: nam eam absolute nonnulli negant: aiunt enim, licet à Deo possint fieri omnia quæ non implicant contradictionem, à creaturâ tamen non posse fieri omnia quæ non implicant, sed necessarium esse vt sit aliqua proportio inter
72 causam & effectum. Rationem reddunt, quia licet terminus omnipotentie diuinæ sit omne id quod non implicat contradictionem, creaturâ tamen virtus non ita extenditur, sed certos habet terminos suæ actiuitatis.

Hæc doctrina videtur manifestam inuoluerè implicantiâ. In præsentî enim non quaerimus, quid causâ secunda ex se possit suis viribus facere, sed an Deus possit eâ vi ad producendos quoscumque effectus. Hi dicunt, & bene, Deus potest facere, quæ non implicant contradictionem. Admittunt vterius, Deum eleuare creaturam ad omnes effectus, non dicere duo contradictoria; ergo tenentur admittere, Deum posse eleuare creaturam ad quoscumque effectus. Confirmo ad hominem: Probant, idem corpus posse

à Deo in multis locis poni, quia non implicat contradictionem: atqui etiam tunc ea positio, seu illa vbicationes, vel quidquid est (ne in hoc cum illis hæream) competunt immediatè creaturæ, imò magis intrinsecè, quàm operatio ad extra; ergo, licet creaturæ etiam debeat competere operatio, tamen quia ex eo, quod Deus eam eleuet, non sequuntur duo contradictoria, poterit illam eleuare ad producendum, sicut potest illam eleuare ad recipiendas multas vbicationes in multis locis. Malè ergo, admissio Antecedente, consequentia negatur. Disparitas verò illa non bene assignatur: quia licet verum sit, creaturam suos terminos habere, vltra quos ex se non possit extendere; vt tamen Deo volenti ipsam eleuare obediat, non potest habere alios terminos, nisi quando sequuntur ex eleuatione duo contradictoria, quæ tamen fatentur non sequi, vel saltem admittunt pro consequentiâ.

Secundò eamdem sententiâ probat P. Suarez supra §. 6. quia Patres videntur affirmare, sicut aqua in Baptismo mundat exterius, ita interius mundare animam, &c. quibus videntur physicam causalitatem aquæ in Sacramento docere.
74 Sed ego puto omnino, hæc & similia loca potius esse contra P. Suarez quoad quæstionem de facto, quàm pro illo. Et quidem non illi fauere, patet, quia Patres solum dicunt, nos interius ab aquâ lauari & mundari, &c. Vtrum autem id fiat

physicè, an moraliter, non pertinebat ad intentum Patrum. Quod verò sint contra P. Suarez, facile suadetur: nam Patres in eis locis eodem modo dicunt nos ab aquâ lauari, siue prius terminetur ablutio quàm verba Baptismi, siue eodem momento: nec Patres fecerunt in hoc vllam distinctionem, vt per se constat. Atqui, si prius fiat ablutio quàm verba terminentur, non potest aqua physicè causare gratiam, sed solum moraliter, etiam in sententiâ ipsius Suarez; ergo Patres non loquebantur ibi de causalitate physicâ, sed de morali. Probo Minorem, in quâ est difficultas, quia Sacramenta non causant gratiam, nisi in ultimo sui esse: nam antequam sint partes essentielles illius, non causatur gratia; sed quando terminatur Sacramentum in posito casu (qui frequentissimus est) iam ablutio aquæ physicè perit, ergo aqua seu ablutio non potest physicè operari gratiam, quia nihil physicè non existens nec diuinitus potest operari, in sententiâ ipsius etiam Suarez. Parum ergo ex locis Patrum pro præsentî quæstione potest inferri. Quod dico de Sacramento, dici potest de humanitate Christi Domini in ordine ad miracula, scilicet Patres non fuisse sollicitos de causalitate physicâ, sed vel hac vel morali contentos.

Aliam probationem ex eo, quod demones torquantur igne materiali, concurrente per potentiam obedientialem, etiam omitto, ne committam circulum; quia ad illud debet hæc quæstio supponi probata: nolo autem hanc ex illâ, & illam ex hac probare. Hoc vltimum feci in materiâ de Angelis, idèò primum omitto.

Secundò ergo probatur ex potentiâ obedientiali passiuâ, quàm & aduersarij concedunt in omnibus rebus ad quascumque formas, ergo etiam erit potentia obedientialis actiuâ ad quoscumque effectus. Probo consequentiâ, quia difficilius esse videtur, efficere vt aliqua forma dependeat à subiecto quod ex se non respiciebat, quàm efficere vt effectus pendeat à causâ extrinsecâ, ad quam ex se non dicebat ordinem; quia imperfectior modus dependendi est, dependere à causâ materiali seu subiectiuâ, quàm ab extrinsecâ seu efficienti; ergo si quodlibet subiectum potest eleuari ad recipiendas quascumque formas, poterit & ad quæcumque extrinsecè efficienda.

A paritate verò rationis ex potentiâ actiuâ obedientiali intellectus ad videndum Deum, valde etiam confirmatur ad alios actus: differentie enim quæ assignari possunt, nullæ sunt, vt respondendo contrariis argumentis ostendi. Quod verò dicunt, intellectum naturâ suâ habere virtutem ad vitalitatem, & illi hanc correspondere formalitatem, nihil est ad rem, quia intellectus non habet naturâ suâ virtutem ad eam vitalitatem, sed ad aliam genere diuersam. Si autem illam rationem ita abstractam mihi accipis, etiam dicam, aquam posse eleuari ad gratiam, quia habet virtutem naturâ suâ ad rationem accidentis vt sic, in quâ conuenit gratia cum frigore, quod potest aqua producere. Et, vt sæpè dixi, ista conuenientia, quæ ex rationibus abstractis desumuntur, nullæ sunt. Quis enim poterit taxare, in quo genere debeat esse illa conuenientia? Et sicut ponis eam in tertio genere, ego in quarto, alius ponet in quinto; vnde certa mensura desumetur?
Hinc

Hinc etiam constat, eam differentiam de formalitatibus nullam esse, quia intellectui in visione nulla ex naturalibus formalitatibus conuenit, quia ea vitalitas visionis Dei est longè alia à vitalitate quam respicit intellectus, quæ solum est naturalis. Si autem ratio generica abstrahatur, etiam calori respondebit ratio accidentis, quæ est in gratiâ, vt paulò antè dixi.

78 Sed obieci: Etiam non repugnat vna creatura, quæ nec diuinitus possit eleuari ad omnes effectus. Quæ enim duo contradictoria sequuntur ex tali creaturâ? Ergo non est vniuersaliter verum, dari in omnibus eam potentiam obedientialem ad omnes effectus.

Difficilis obiectio, in quâ contra nostram sententiam forma nostri argumenti retorquetur. Sicut enim ego argumentor, Possunt omnia entia eleuari, quia ex eo quòd eleuentur, non sequuntur duo contradictoria; ita hîc retorquetur argumentum, Non sequuntur duo contradictoria ex eo quòd producat vna creatura cui hoc repugnet, ergo. Respondeo tamen, hîc esse duas quali contrarias partes, quarum vna dicit, non sequuntur duo contradictoria ex eo quòd Deus non possit eleuari; altera dicit, non sequuntur duo contradictoria ex eo quòd Deus possit. In hac autem controuersia, quamdiu nobis non constiterit de repugnantia, tenemur inclinare ad partem quæ augeat omnipotentiam Dei, & dicere, si neque in eo quòd non possit, video duo contradictoria, neque etiam & video in eo quòd possit; dico, Deum posse, quia hoc est magis dilatare omnipotentiam Dei. Fortassis in re erit aliqua creatura, quam Deus non possit eleuari: sed quando de neutra parte nobis constat, debeo ego dicere, Deum posse omnes eleuari, & pro omnipotentia magis quam pro altera parte sentire.

Obieci Secundo: Ergo etiam erit potentia obedientialis actiua in relationibus diuinis, vt possint immediatè ad extra aliquid producere, etiam si iuxta communem veramque sententiam naturâ suâ non sint operatiua. Consequens autem est absurdum, ergo. Respondeo, negando sequelam, & ratio est, quia in diuinis operationes ad extra sunt communes toti Trinitati, vt omnes 80 Theologi supponunt, & consequenter debent oriri ab aliquo communi principio tribus personis: hoc autem non potest esse relatio, sed essentia, quia sola hæc est communis tribus personis; ergo non potest relatio vt talis vîlo modo immediatè ad extra operari; præterquam quòd ibi non habet locum eleuatio, quia hæc dicit aliquid supra naturam rei eleuatæ; nihil autem potest esse supra Dei aut personalitatis diuinæ capacitatem.

Rogabis, quid sit eiusmodi obedientialis potentia actiua, cuius existentiam probauimus. Hac de re Hurtadus Disputatione 9. à §. 129. Nos breuius dicimus Primò contra aliquos, eam non esse aliquid negatiuum ex parte ipsius creaturæ. Ratio est, quia à negatiuo vt tali non potest oriri immediatè effectus physicus, siue id explices per non-repugnantiam, siue quomodocumque: ergo si non des mihi aliquid positium quod in 81 fluat, non potes dare veram causam. Dico Secundo, ex præcedentibus constare, eam potentiam esse ipsammet entitatem creaturæ, quia ostensum est, creaturam immediatè recipere ea dona

supernaturalia, animam v. g. habitus supernaturales, item & voluntatem intellectumque immediatè actiue concurrere ad intellectionem & volitionem. Diximus insuper, eodem modo posse eleuari cetera entia ad operandum. Hinc vltimò fit, eam potentiam non esse aliquid superadditum ipsi creaturæ, quia sine vllâ qualitate superaddita concurrunt & effectiue & receptiue; est ergo eiusmodi potentia ipsa entitas creata vt connotans eleuationem supernaturalem Dei, quâ completur in ordine ad eos effectus produ-cendos.

SECTIO V.

Utrum creatura possit eleuari ad creandum.

QUIA in præsentî de actiuitate & eleuatione causarum nobis est sermo, oportet pro exactâ huius rei notitiâ de eleuatione ad creandum disputare.

Duplex potest esse quæstio: prima, vtrum 82 creatura possit vt causa principalis aliam creare; secunda, vtrum possit vt instrumentum. Rursus potest quæri, vtrum vt instrumentum naturâ suâ ordinatum, an verò solum ex eleuatione Dei.

SUBSECTIO PRIMA.

Nulla creatura de factò creauit, & aliorum pro hac Conclusionem rationes.

SUPPONENDVM Primò cum communi, de factò nullam creaturam ab aliâ fuisse creatam. Hanc putat de Fide P. Suarez, & cum eo alij plures ex Concilio Lateranensi cap. Firmiter, de Summâ Trinitate, vbi Concilium solum Deum omniū creatorem agnoscit. Miror P. Suarezium id ex hoc loco intulisse, Primò, quia ibi creator non sumitur in rigore Philosophico, prout dicit productionem ex nihilo, sed solum lato modo pro productore; sicut omnis res à Deo producta dicitur creatura, non quia rigorosè creetur, sed quia produciuntur. In hoc sensu acceptum fuisse illud 83 verbum à Concilio, est certo certius, quia ibi loquitur Concilium de Deo producente omnes res, spirituales & corporales, & ex eis mixtas, vt ex verbis sequentibus constat: certum autem est, non fuisse à Deo rigorosè creatum equum, leonem, &c. ergo ibi creator non sumitur in rigore Philosophico. Sed demus, in illo sumi, adhuc inde solum infertur, nullam creaturam creasse omnes alias; non verò infertur, non creasse aliquam: nam Concilium Deum solum dicit creatorem omnium, quo non excluditur alius à Deo qui creauerit cum ipso, non quidem omnes, sed aliquas creaturas. Affertur etiam Augustinus lib. 12. de Ciuitate Dei, cap. 24. Verum ibi solum negat Augustinus Angelis productionem aliarum creaturarum sublunarium: cap. autem 25, etsi doceat, creaturam nullam esse causam alterius, solum est intelligendus, vt neget, eas esse causas à se independentes à Deo; alioquin nec causas generantes admitteret Augustinus, quod aperte falsum est, & contra omnes. Quòd si alij 84 Partes videntur etiam negare creaturis virtutem creandi,